

INAUGURACIÓ DEL CURS ACADÈMIC 2008/09

Comencem un nou curs i, com mana la tradició, és un moment oportú per fer, encara que sigui breument, un repàs dels fets més importants del curs anterior i avançar algunes de les coses que esperem dur a terme durant el nou. El pas del temps és, certament, inexorable, però si d'aquí uns anys algun historiador o historidora s'ocupés d'estudiar les inauguracions de curs, podria arribar a la sorprenent conclusió que el temps, als claustres universitaris, no passava, ja que any rere any posem l'accent sobre els mateixos problemes i anunciem uns mateixos projectes que mai s'acaben de fer realitat.

Contradient-me, però, anuncio que aquest nou curs comença en un escenari nou: el món global està sacsejat per una crisi econòmica d'un abast potser no del tot previsible, però amb efectes que ja són palpables, tant en la nostra vida quotidiana –principalment en la dels més dèbils– com en l'organització de la vida pública. Aquest és el marc en què ens mourem, ens agradi o no, en els propers anys, i al qual inevitablement ens haurem d'adaptar.

És, doncs, una conjuntura difícil per fer la reconversió programada del sistema universitari que s'ha proposat la Unió Europea. La sostenibilitat del model social europeu, exemplar en tantes coses, passa en bona mesura per fer unes universitats més competitives i més compromeses amb l'economia del coneixement i de la innovació. Si el sistema públic universitari europeu s'entesta a mantenir vells discursos i no és capaç de donar una resposta satisfactòria a aquests reptes, no tinc cap dubte que algú altre se n'aprofitarà.

En aquesta perspectiva, la construcció de l'espai europeu d'ensenyament superior està canviant el marc legal que defineix els futurs plans d'estudis. A ningú no se li escapa que això porta problemes i riscos. Voldria convidar la comunitat universitària a tenir un debat serè i obert sobre aquestes qüestions. Però també voldria recordar que no hi ha cap perill més gran que l'immobilisme intransigent. L'oposició corporativa que fan al Pla de Bolonya poderosos sectors professionals hauria de fer reflexionar alguns dels seus crítics universitaris més entusiastes.

En l'històricament molt reglamentarista Estat espanyol el nou marc representa un canvi gairebé revolucionari: amb poques excepcions, els nous títols i els nous plans d'estudis no s'han programat seguint l'estricta normativa ministerial, com era costum secular, sinó d'acord amb la iniciativa i les potencialitats de cadascuna de les universitats. No hem de perdre de vista, però, que tant les titulacions com els plans d'estudis es veuran sotmesos a periòdiques avaluacions i que, en conseqüència, tindrem l'oportunitat de revisar-los, corregir-ne els possibles errors i adaptar-los als canvis que sense cap mena de dubte anirà experimentant la nostra societat.

Aquest any a la Universitat de Lleida comencen quatre titulacions d'acord amb els nous plans d'estudis: tres de la Facultat de Lletres i, la quarta, Ciència i Salut Animal. Aquesta última, pionera a l'Estat espanyol, ve a donar satisfacció a una vella aspiració, tant de la UdL com del sector ramader lleidatà. L'acord signat amb la Universitat Autònoma de Barcelona, i corroborat pel mateix conseller Huguet, permetrà que el nostre estudiantat hi pugui obtenir el títol compartit de veterinari .

D'altra banda, l'espai europeu de recerca està canviant les regles de joc. Els recursos, fins ara importants, només aniran als projectes més competitius. Cal estar preparats i definir molt bé les estratègies, tant les dels diferents grups de recerca com les de la universitat.

Si el marc universitari europeu està canviant, tant des de la perspectiva de la docència com des de la de la recerca, potser començaria a ser hora que ens plantejàssim si no hauríem de canviar alguns elements del nostre marc institucional, de manera que poguéssim rendibilitzar d'una manera més eficaç, però també més satisfactòria, les nostres capacitats humanes i materials. La inevitable revisió dels nostres estatuts ens oferirà una bona ocasió per plantejar-nos aquestes i altres qüestions de capital importància.

A l'Estat espanyol l'equip del nou Ministeri de Ciència i Innovació s'ha proposat com a objectiu prioritari per als propers anys situar unes poques universitats espanyoles entre les millors d'Europa. Des d'aquesta perspectiva s'ha llançat la iniciativa dels anomenats *campus d'excel·lència*, amb la voluntat de potenciar les sinergies entre diferents universitats o diferents camps de coneixement. Ara mateix el projecte no sembla encara prou ben definit, però hem creat una comissió perquè faci el seguiment de tota aquesta qüestió per tal d'aprofitar totes les oportunitats que se'ns presentin.

Hom pot pensar que el moment no és propici per a aquest tipus d'iniciatives. Tanmateix, la ministra Garmendia ha assegurat que la crisi econòmica no afectarà d'una manera substancial el finançament de les universitats públiques.

En canvi, les millores aprovades pel Consell Executiu de la Generalitat no s'han acabat de concretar en el pressupost d'aquest any, i hi ha dubtes que, amb l'actual situació, es puguin incorporar al pressupost de l'any vinent, la qual cosa compromet de manera important les possibilitats de les universitats catalanes. Haurem de confiar que s'aconsegueixi un bon acord de finançament en el marc de l'Estatut.

D'altra banda, haurem d'insistir, un cop més, en la necessària reforma de l'actual model de finançament de les universitats públiques catalanes, de manera que el contracte programa afavoreixi la cooperació entre les universitats.

Entre les feines que té pendents el Ministeri –i que s'ha compromès a solucionar durant els propers mesos– hi ha l'estatut del personal docent i investigador, que ha de definir un marc legal tant en el camp de la recerca com en el de la docència, ja que els canvis importants que s'estan produint els han alterat substancialment.

També s'ha compromès a aprovar l'estatut de l'estudiantat, així com un nou sistema de beques, de manera que sigui més just i equitatiu i que defineixi realment un marc d'igualtat d'oportunitats fonamentat en els mèrits intel·lectuals i acadèmics. La reforma

del sistema de beques és una condició essencial perquè la implantació del Pla de Bolonya es pugui fer de manera raonable, eficaç i justa. D'altra banda, no puc deixar d'assenyalar, una vegada més, que els canvis en tot el sistema de beques passen pel traspàs de la seva gestió a l'Administració catalana com l'única manera de resoldre greuges comparatius històrics entre l'estudiantat català i el d'altres zones d'Espanya.

Hem d'esperar que el Departament d'Innovació, Universitats i Empresa (DIUE) i el Comissionat facin, finalment, el mapa de titulacions. Aquest és un instrument absolutament necessari per dotar d'eficiència el sistema universitari i fer una política d'equilibri territorial. He repetit en diverses ocasions –potser fins i tot massa vegades– que amb aquest mapa una universitat com la de Lleida s'hi juga bona part del seu futur.

És per això que no em cansaré de recordar que aquest futur passa, en bona mesura, per la consolidació dels ensenyaments agroalimentaris, ja que, en la universitat del demà, si hom no aconsegueix una certa especialització serà molt difícil definir un projecte competitiu. Aquesta va ser la decidida aposta del nostre Pla Estratègic. Ara bé, aquesta posició no està renyida amb la necessària atenció als altres estudis ja existents, amb la seva millora, com ho serà la reconversió en grau de l'actual segon cicle de Comunicació Audiovisual, i l'obertura de noves titulacions, en concret Psicologia i Fisioteràpia, les quals es complementaran i es beneficiaran dels actuals estudis de Ciències de l'Educació i de Ciències de la Salut.

Ningú no entendria que avui no fes cap referència a l'actual situació de la Facultat de Medicina. El Comissionat l'ha obligat a matricular un nombre superior d'alumnes del que estava previst. Si la quantitat actual s'acabés consolidant sense l'acompanyament de noves dotacions es posaria en perill la qualitat dels estudis de Medicina a Lleida.

No hi ha dubte que el projecte de la marca “Universitat de Catalunya”, impulsada per l'Associació Catalana d'Universitats Públiques amb el suport decidit del Departament i el Comissionat, és un projecte estratègic de gran transcendència, tant des del punt de vista de la necessària cooperació interuniversitària, com de la projecció internacional, com d'un posicionament a Europa amb garanties d'èxit. De fet, aquest projecte s'assembla molt al dels campus d'excel·lència ministerials, però amb la distinció –tan catalana, val a dir– que neix des de baix.

D'altra banda, per iniciativa dels rectors i rectores de les universitats públiques s'ha elaborat –com ja saben– un llibre blanc sobre les nostres universitats. És la reflexió dels actuals responsables de les universitats, però em sembla que també pot ser una eina ben adequada per fomentar el debat en el si de la comunitat universitària, i l'oferim lleialment al Govern de Catalunya amb la voluntat de posar a discussió la nostra anàlisi dels problemes i les nostres solucions.

Em permetran que no m'estengui sobre les realitzacions a la nostra universitat durant el darrer curs acadèmic, ja que la secretària general n'acaba de presentar –com ens té acostumats– una acurada memòria.

Sí que voldria assenyalar, però, el creixement experimentat pel Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari de Lleida, promogut per la Universitat i l'Ajuntament de Lleida. Ha crescut en instal·lacions dedicades a la recerca i en presència de noves

empreses. També se n'ha reorganitzat la direcció amb la creació de les figures del director científic i del gerent.

En els propers mesos s'inaugurarà la remodelació de tres nous edificis a Gardeny, i ben aviat l'empresa Ros Roca hi instal·larà la seva unitat d'R+D amb l'objecte de potenciar la recerca en tractament de residus i activitats mediambientals, que està previst que arribi a tenir uns cent cinquanta titulats superiors en els propers anys. D'altra banda, el Centre de la Maquinària Agrícola és ja una realitat. No hi dubte que aquest centre ha de ser un notable al·licient per a la recerca que es fa a l'Escola Politècnica Superior, principalment en automatismes i mecànica, i la seva aplicació a la maquinària agrícola, amb la qual cosa es reforça encara més la implicació de la nostra universitat en el teixit productiu més proper.

No voldria ara cansar-los repetint allò que ja he dit tantes vegades sobre el paper que han de jugar la UdL i el Parc en el futur del sector agroalimentari de Catalunya i del sud d'Europa. Tots vostès saben les potencialitats de la nostra universitat en aquest camp. Ens agradaria poder confirmar que els reiterats suports que hem rebut del Govern català s'aniran concretant en mesures efectives.

També confiem que tant la futura llei de l'IRTA com el Pacte Nacional per la Recerca, que ha de marcar el rumb dels propers anys en un camp tant decisiu, recolliran algunes de les aspiracions que la UdL i les comarques lleidatanes esperen veure satisfetes des de fa molts anys.

Finalment, el Magical, o Centre d'Innovació Audiovisual, que s'està construint no solament serà un estímul per a la futura titulació de Comunicació Audiovisual i Periodisme i un interessant complement per a les humanitats, sinó que representarà un notable impuls a la indústria cultural lleidatana, una indústria que està destinada a tenir un pes específic important.

A les bones perspectives del Parc cal sumar-hi els progressos que s'han fet en altres camps de la recerca, especialment a la Fundació IRBL (Institut de Recerca Biomèdica de Lleida) i a la Fundació UdL-IRTA. La definitiva entrada del DIUE en totes dues entitats n'assegura el futur com a centres de recerca competitiu. Voldria reconèixer, en aquest sentit, la gestió del director general de Recerca, el doctor Ramon Moreno. També he d'agrair el compromís del Departament de Salut envers l'IRBL. Confio que tots aquest bons propòsits siguin efectius molt aviat, com també espero que en la convocatòria de l'Institut Català de Recerca i Estudis Avançats (ICREA) es pal·liïn alguns dels desequilibres actuals més flagrants.

D'altra banda, continuem necessitant noves inversions, principalment en els àmbits de les ciències socials i jurídiques, les humanitats i les enginyeries. He d'assenyalar que en aquest últim camp som una universitat de referència en el desenvolupament del programari lliure, un treball que ha merescut el reconeixement internacional, i que també hem estat pioners en la recerca d'energies aplicades amb l'edificació del CREA (Centre de Recerca en Energies Aplicades), que acull un actiu grup que forma part de la Xarxa de Referència en Materials Avançats per a l'Energia, i que en un futur proper esperem que es pugui integrar en xarxa en el nou Centre de Recerca en Energia de Catalunya.

És cert, d'altra banda, que en algunes d'aquestes qüestions el conjunt de la nostra comunitat universitària no ha aconseguit un acord global. Espero que això es resolgui en el proper Consell de Govern, en el qual es debatrà el pla estratègic dels centres de recerca.

Des d'un altre punt de vista, també voldria destacar la implicació i el compromís de la universitat amb el seu entorn social. Hem estat una peça important de l'anomenat Compromís per Lleida, una de les iniciatives de la societat civil més positives dels darrers anys, molt singularment perquè allò que busca és la cooperació i suma d'esforços per trobar solucions positives i realistes.

Em permetran que expressi algunes satisfaccions. En primer lloc, em plau felicitar el Departament de Producció Animal, i especialment al seu director, el doctor Daniel Babot, per la recent concessió del premi Jaume Vicens Vives a la millora docent. El màster oficial en Producció Porcina és un exemple que s'ha de seguir de formació professional i de col·laboració de la universitat amb les necessitats de la societat i l'empresa.

També vull destacar que ASPID, una associació coratjosa i exemplar, va concedir un dels seus premis al Programa Universitat per a Tothom, destinat a facilitar les coses a les persones amb alguna discapacitat. Va ser per a tots nosaltres un motiu de satisfacció, no només perquè es reconeixia la feina feta sinó també per qui ens el concedia. Gràcies de nou.

Vull felicitar totes les persones que avui han rebut diferents diplomes i distincions, especialment les que han rebut la nostra medalla de plata en reconeixement d'una vida dedicada a la universitat. La Universitat se'n sent molt orgullosa.

Però també vull tenir un record per als qui ens han deixat durant el curs. La comunitat universitària plora amb la família el recent traspàs de la nostra companya del Servei de Biblioteca i Documentació Elena Fernández Freixas, a qui hem d'agrair la seva dedicació. També hem de recordar l'estudiant Ruben Bell-lloc Planellas.

Al curs passat es va produir el relleu de la presidència del Consell Social. El senyor Josep Maria Pujol ha dedicat, de manera exemplar, gairebé nou anys al servei directe a la Universitat de Lleida, sempre amb una molt encertada perspectiva de país, de manera que el Consell Social sota la seva presidència va complir escrupolosament les funcions per a les quals va ser pensat. Vull reiterar el reconeixement de la comunitat universitària envers el senyor Pujol i tots els altres membres del Consell rellevats en la darrera reestructuració.

El canvi en la presidència no ha comportat cap canvi en l'orientació general i en la manera de relacionar la Universitat amb la societat, clau de volta de les funcions del Consell Social. El nou president, el senyor Ramon Roca, vell amic i col·laborador de la institució, ha sabut imprimir al seu mandat, des del primer dia, el segell d'un compromís intens i d'una renovada il·lusió.

Per acabar, he d'agrair a la professora Adela Cortina que hagi acceptat la nostra invitació i l'he de felicitar per la seva brillant lliçó. La universitat viu, efectivament, temps de canvis, i no sempre resulta fàcil trobar les solucions correctes, ni tampoc

engrescar el conjunt de la comunitat universitària a buscar-les. El treball universitari potser estimula l'individualisme, ja que bona part del nostre treball, principalment el del personal docent i investigador, es fa en solitari o en petits grups, a més a més abocats a competir. Consolidar un *ethos* corporatiu i fins i tot elaborar un codi ètic de la UdL eren, entre moltes d'altres, algunes de les recomanacions que ens va fer la Comissió de l'European University Association. En la lliçó de la doctora Cortina que acabem d'escoltar hi ha molts elements que ens conviden a reflexionar sobre aquestes qüestions i que ens han de permetre avançar en la bona direcció. Amb il·lusió i empena. Amb optimisme. Ens espera un any probablement difícil, però apassionant. Tenim l'obligació de guanyar el futur i ho farem.

És amb aquesta confiança que declaro inaugurat el curs acadèmic 2008/2009.